

розглядати минуле, висвітлюють події через призму цінностей демократії, свободи, поваги до людини, людської гідності тощо [4, с.147].

Упровадження політики збереження національної пам'яті має на меті сформуванню у суспільстві спільні цінності та культурну єдність, які відображають ідею національної ідентичності. Переосмислення свого історичного минулого через власний досвід творить єдиний національний наратив і зміцнює національну єдність.

Таким чином, система духовно-моральних цінностей відіграє значну роль у формуванні національної пам'яті та конструюванні нової соціокультурної ідентичності. Моральні орієнтири та зміцнення духовних основ життя консолідують українське суспільство у переосмисленні минулого, впливають на формування самосвідомості народу і творення самобутньої історії та культури в умовах трансформацій сучасного соціуму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Національна та історична пам'ять: словник ключових термінів / кер. авт. кол. А. М. Киридон. К.: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2013. С. 239.
2. Духовні цінності українського народу. URL: <https://lib.if.ua/litprem/1342013503.html> (дата звернення: 10.06.2024).
3. Стасевська О. А. Духовні цінності та соціокультурна ідентичність: проблема взаємообумовленості. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/19181/1/113-122.pdf> (дата звернення: 12.06.2024).
4. Василевська Т. Конструювання політики національної пам'яті: ідеї, смисли, акценти. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2024/06/7_Vasylevska.pdf (дата звернення: 12.06.2024).

Едуард Маляр

*кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри фізичної реабілітації і спорту,
Західноукраїнський національний університет*

Неля Маляр

*кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри фізичної реабілітації і спорту,
Західноукраїнський національний університет*

ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОЛІМПІЙСЬКОГО СПОРТУ В УМОВАХ ВІЙНИ

«Головним об'єднуючим елементом міжнародного спорту є Олімпійські ігри. Як і раніше, актуальні ідеї миру, доброзичливої атмосфери змагань, ненасильства та співпраці. Ще до нашої ери у Стародавній Греції зародилася традиція встановлювати перемир'я на час Олімпіади. Сьогодні, «миротворча функція» як етичний аспект та індикатор генофонду конкретної держави, альтернатива війні» не реалізується у тому розумінні, у якому воно спочатку задумано» [2].

Відомим прикладом, не дотримання етичних норм Олімпійського спорту є війна Грузії з Осетією під час XXIX літніх Олімпійських ігор у Пекіні;

громадянські збройні конфлікти у Сирії, які припинялися під час проведення ХХХ літньої Олімпіади у Лондоні: афганська кампанія СРСР у 1980 році під час Олімпіади у Москві і як наслідок бойкот 65 країн цієї Олімпіади; і звичайно підступна війна росії проти України протягом останніх 10 років під час проведення Олімпійських ігор [1].

Водночас, порушенням всіх правил та етичних норм Олімпійського руху є сучасне рішення МОК на чолі з президентом Томасом Бахом «...про допуск російських та білоруських спортсменів до участі в Олімпійських Іграх в Парижі в 2024 році під нейтральним статусом, незважаючи на воєнні дії росії проти України, і як наслідок небажання української фехтувальниці Ольги Харлан та українських тенісисток тиснути руки білоруським та російським спортсменам під час проведення міжнародних змагань» [2].

Однією з функцій етики є «...регуляція відносин між суб'єктами діяльності, тому спортивна етика повинна забезпечувати створення, підтримку і зміцнення спортивних відносин, в тому числі і спортивної поведінки, спрямовуючи їх на досягнення вищих результатів. Норми спортивної етики передбачають шанобливе ставлення до партнерів, вболівальників та глядачів і це є необхідною умовою професійної діяльності» [1].

Недопустимим є і обман між учасниками спортивного процесу, хоча технічні і технологічні секрети можуть мати місце в сферах вискоєфективної виробничої, комерційної діяльності, якою є спорт. Однією з вимог спортивної етики є необхідність дотримання корпоративної честі, що передбачає гідне представлення свого клубу, організації, публічну демонстрацію їхнього престижу [2].

«Солідарність як етична засада спорту полягає у захисті прав та інтересів колег і товаришів по професії, незалежно від їхньої національної, релігійної чи клубної приналежності. Спортивна етика забороняє використання цінностей спорту (слави, імені, кольорів, знаків клубу) в злочинних, антигромадських чи антигуманістичних цілях. На початкових етапах розвитку спорт характеризувався глибокою гуманістичною спрямованістю» [2].

На жаль, сьогодні спостерігається «...девальвація духовно-моральних цінностей в спорті, а особливо в спорті вищих досягнень. Основною цінністю спорту стала перемога, яку можна розцінювати як спосіб отримання прибутку і забезпечення матеріального достатку» [1].

Таким чином, відбулася комерціалізація спорту, в першу чергу професійного. Тому в країнах, де професійний спорт є офіційно визнаним, спортсмени займають чітко визначене місце в суспільному розподілі праці та позицію в ієрархії суспільного престижу. А норми кодексу праці забезпечують їм відповідний юридичний захист. В Україні, на жаль, відсутні відповідні умови для організації і функціонування професійних клубів і секцій. Спорт не фінансується належним чином, кадрові резерви залишають бажати кращого, а тому у глядачів не виникає інтересу до спортивних змагань [3].

«Це змушує перспективних спортсменів шукати роботу за кордоном. Решта - заявляють типові для професійного спорту суперечки, але надалі репрезентують типову ментальність для аматорів. Тому доцільно вживати термін «спортсмен-контрактник»» [1].

Міжнародна напруженість, ескалація перегонів озброєнь і, тим більше, військові дії створюють величезні перешкоди реалізації етичних норм та миротворчої функції Олімпійського спорту, завдають істотних збитків, інколи ж призводять до катастрофічних наслідків для міжнародного спорту [2].

Проте, наказом Міністерства молоді та спорту України «Про деякі питання проведення всеукраїнських спортивних заходів в умовах воєнного стану» №1587 від 28 травня 2022. «...дозволено організацію проведення в окремих місцевостях України з дотриманням умов безпеки, передбачених законодавством про воєнний стан» [3].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Маляр Н.С., Маляр Е.І. Етичні аспекти сучасного спорту: Методичні рекомендації / Тернопіль, ЗУНУ: Економічна думка, 2024. 17 с.
2. Маляр Е.І., Маляр Н.С. Негативні фактори, які впливають на реалізацію миротворчої функції олімпійського спорту Олімпійський рух на теренах України – минуле та сьогодні. Матеріали всеукраїнської наукової конференції. За заг.ред. Огністого, А.В., Огніста К.М. Тернопіль: В-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2024. С. 151-155.
3. Наказ Міністерства молоді та спорту України «Про деякі питання проведення всеукраїнських спортивних заходів в умовах воєнного стану» №1587 від 28 травня 2022.

Інна Марків

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності,
Західноукраїнський національний університет*

ОЦИФРУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ АРХІВНИХ ДОКУМЕНТІВ У ВИКЛИКАХ ВІЙНИ

Оцифрування документів архівними установами як спосіб копіювання, масово застосовують з початку ХХІ ст. Це дозволяє спростити роботу архівістів та пришвидшити пошук необхідних документів. Світова тенденція, що сьогодні активно підтримується фінансово, – це створення цифрової архівної спадщини. Багато архівних служб світу вже оцифрували значну кількість архівних документів. На часі – диджиталізація документів НАФ України, яку слід розглядати як стратегію забезпечення збереженості національної культурної спадщини або частини культурного надбання українського народу.

Як відомо, Росія систематично обкрадає українські архіви з ХVІІІ ст. Сучасна війна Росії проти України надзвичайно негативно вплинула на українські архіви. У 2014 році абсолютна більшість архівних документів на Донеччині та Луганщині була захоплена. І лише незначну їх частину вдалося вивезти. На Харківщині були неодноразово пошкоджені будівлі, але немає фактів викрадення чи знищення документів. А в Херсоні склалася найкритичніша ситуація, тому що дуже швидко сталося захоплення міста й, відповідно, державного архіву області, а отже, за період тимчасової окупації росіяни великою мірою пограбували архіви – викрадено до 40% архівних фондів.